

Dekalogo baino... manifestua

Kobazuloaren babespean agian, edota, batek daki, basoko soilguneren batean bilduta, munduan lehenengo antzerkia egin zutenek ez zekiten egiten ari ziren hura antzerkia zenik. Egin egin zuten, besterik gabe; erreka bazterreko ur geldira bere buruaren islaren bila –bere buruaren egiaren bila, esan nahi da– lehenengo aldiz hurbiltzen den umearen modura, haiek ere, munduan lehenengo antzerkia egin zutenek, ispilu egia-esale batean begiratzeko sakoneko giza beharrari erantzuna eman eta egin zuten. Antzerkia egin zuten. Jakin gabe, antzerkia sortzen jakin zuten.

Munduan beste leku askotan bezala gurean ere horrela gertatu zen. Behar berberak bultzatuta, zuzen, zeharka edo magnifikaturik, gizartearen eta giza kondizioaren kezka, arrangura, amets, egarri, poz eta minen ispilua izango zen antzerkia sortu zuten. Testu gogoetatu eta idatzia, baina, ahozkotasuna zubi, une eta gune mugatu batean gauzatzen dena aldioro, erreka bezala gauzatu ere, beti berbera eta beti desberdina.

Guk behar berbera sentitzen dugu gaur. Fantasia, absurdoa, esperpentoa, umorea edota arrazoiaren bidez gure errealtatearen, norbanakoa eta kolektiboa, ispilu egia-esalearen beharra sentitzen dugu. Ingurura begiratu, ordea, eta ispilu horren falta sentitzen dugu askotan. Antzerkia norberaren egiak eta zalantzak konpartitzeko modua izatetik jarduera dekoratibo izatera pasatu da, denbora-pasazkoa, edo okerrago dena, merkantzia hutsa. Puska handi batean, hor legoke bai gurean eta bai munduan antzerkiak pairatzen duen krisiaren iturri nagusietariko bat: sozietatearen zereginean zeukan funtzioa eta zentralitatea galdu ondoren zentralitate eta funtzio subsidiarioetara pasatu izana.

Mundu mailan egoera horrelakoa bada, areago da euskarazko antzerkiari dagokionez. Orokorrean, espainiar eta frantziar antzerki moldeen menpeko da erabat, gai, erreferente, irizpide eta moldeetan. Euskarazkoan bada salbuespenik, badaude uharte gisako batzuk, baina orokorrean nabariak dira morrontza eta menpekotasunak. Ondorioz, gutxi da bertatik bertara, tradizioaz jabetua bezain berriari irekia, garatu den antzerkirik. Ez da harritzekoa. Lehen adierazi dugu: nolako sozietatea halako antzerkia, eta alderantziz.

Hain zuzen, antzerkia deus baino lehenago sorkuntza baldin bada, gure sozietatearen kultur lurralde eta ostertzak zabaldu ditzakeen sorkuntza bizia baldin bada, euskarazko antzerkia sendatzea, osatzea eta bizkortzea ezin garrantzizkoago helburua da, lehenengo eta bat, euskarazko antzerkigintzan ausartu, sartu eta sortu nahi dutenentzat, eta gero, jendearentzat. Euskaldungoarentzat, alegia.

Izan ere, euskarazko antzerkiaren egoera larria da. Xume, ahul eta sakabanatua, ekaitzaren erdian hondoratzeko arriskuarekin borrokan ari den unziaren irudia datorkigu burura. Ezin premiazkoagoa da, beraz, partekatutako gogoeta egin ondoren, indarrak bildu eta, asmoz eta jakitez, diskurtso berri bat garatzen hastea. Testuinguru eta egoera horretan sortzen da EHAZE, hortik planteatzen ditu bere helburu eta zereginak: arloa antolatu-sendotu-sustatzeko borondate eta deliberamendurekin, modu sustraitu eta irekian, erronkaren aurrean ausartu, sartu eta sortzen ari direnen eraginez. Erronka antzerkigintza bizi, sortzaile eta sendotua lortzea da. Nabaria denez, inplikazio sakonak dauzka horrek, gu guztion zereginetan, gure bizitzetan eta, azken buruan, euskal jendarte osoan.